

VITAFÓRUM

A műszaki értelmiség problémái

MÉG MINDIG hajlamosak vagyunk így osztályozni az embereket egy részét: régi új értelmiség. Azt kérdeim, aki a felszabadulás előtt fejezte be tanulmányait, de a felszabadulás után végzett értékes munkát, új, régi értelmiség? Hajlamosak voltunk ugyanis a régi értelmiség elnevezést egy kicsit becsmérlően használni a felszabadulás után végzett új értelmiség javára. Véleményem szerint egy-egy műszaki dolgozó értékét jelenlegi tevékenységének kell eldönteni; mit tett a felszabadulás óta a szocializmus építésének érdekében. Ezzel automatikusan megszűnne a régi értelmiségiek lebecsülése. Megszűnne a bizalmatlanság, amely sokszor abban nyilvánult meg, hogy egyes idősebb, hosszú évi gyakorlattal rendelkező műszaki dolgozó higgadt, megfontolt véleményét maradnak nevezni még akkor is, ha az később teljes egészében beigazolódtott. Ez előidézte, hogy az idősebb értelmiség nem kapcsolódott bele a munkába úgy, mint azt tehetné volna.

A műszaki és agrárértelmiség MTESZ-ben végzett munkáját az üzemi tömegszervezetek nem ismerik kellően és így nem tudják értékelni. Véleményem szerint, ha a műszaki dolgozó a MTESZ valamelyik munkabizottságában hasznos és építő munkát végez, nagyobb hasznát hoz a közösségnek, mintha egy vöröskeresztes üzemi csoport alakuló gyűlésén vesz részt. Már pedig az utóbbiról való távolmaradást még ma is igen rossz néven veszik. A MTESZ-ben nyugodt és alkotó munkát hátrányosan befolyásolta a helyiség bizonytalan sorsa is. Az elmúlt években többször is az a veszély fenyegette egyesületünket, hogy megfelelő helyiségeinket más tömegszervezetek adják. Megnyugvást hozna a helyiség kérdésének végleges rendezése.

Beszélnünk kell a bérezés kérdéséről is: A fiatal műszaki értelmiséget ma semmi nem sarkallja: hosszú évek óta tapasztalja, hogy az előrehaladás a bérekben csak nagyon ritkán jut kifejezésre. A technikus, művezető kartársak ritkán vállalják a felelősséget a beosztást, mert egy jobb szakmunkás darab-bérezés esetén az őt irányító művezetőnél lényegesen többet keres.

HÁTRÁNYOS HELYZET-BEN vannak a mérnökök — munkakörüknél és köztisztviselőkénél fogva — például az orvosoknál szemben. Ha egy egyetemről kikerült — talán nem is a legjobb tanulmányi eredménnyel végzett — fiatal orvos nem a legkiválóabb, csak a legkiválóbb orvosoknál lehet a legkiválóbb orvos. Akkor is néhány hónapon belül egy húszéves gyakorlattal rendelkező vezető állásban lévő mérnök fizetésének 3-4-szeresét megkeresi. Ez valahogy nincs rendjén. Véleményem szerint a népgazdaságnak csak javára szolgálhat, ha bizonyos gyakorlatlall rendelkező mérnököknek módjukban állna tervező munkát is vállalni, hisz igen sok létesítmény a tervező irodák szűk kapacitása miatt nem kerülhet kivitelezésre. Ez csak serkenteni őket a jobb munkára.

A külföldi tapasztalatok szerint a vezetőket csak annyit: ne csak a vezetőket utazzanak külföldre. Eltekintve az utóbbi néhány hónaptól, az üzemek és gyárak műszaki dolgozói közül nagyon kevesen kerültek ki külföldre. A felsőbb szervek képviselői külföldi látogatásaiknál — beosztásuknál fogva — csak a felsőbb szempontokat tudják figyelembe venni. Az üzemek műszaki dolgozói viszont az egyes részletek tanulmányozásával sok értékes gyakorlatilag hasznos tapasztalatot tudnának hazahozni, melynek eredménye nemcsak a technika színvonal emelésében volna tapasztalható, hanem az ön-

költség terén is eredményhez vezetne. Előnyben kellene részesíteni a külföldre utazók közül azokat, akik ismerik az adott ország nyelvét. Még kellene vizsgálni az egyes csereakciók lehetőségét is.

SOKAT JAVÍTANA a tájékozódásban és a továbbfejlődésben a külföldi folyóiratok beszerzése is. Ezen a vonalon hiányosságnak látnom, hogy a nyugati nyelvek ismerete a legutóbbi időkig inkább hibapontnak, mint előnynek számított. Már pedig: az idősebb műszakiaknak a múltban elsősorban a nyugati nyelvek megtanulására volt lehetőségük. Nem vitás, hogy a nyelv ismerete a látókört tágítja és ezért minden lehetőséget meg kell adni arra, hogy az értelmiség bármilyen idegen nyelvű szakfolyóirathoz, vagy szakirodalomhoz hozzájusson. Feltétlenül meg kell szervezni a nyelvismereteket oktató nyelvtanfolyamokat, különös tekintettel a műszaki kifejezésekre. Meggondolandó volna, hogy a nyelvtudás érdekében nem kellene-e a nyelvpótlékok kérdésében a szűk anyagi- és merev szemszöveget megszüntetni.

A régi Magyarországra sokszor használták azt a felzót, hogy a jogászok döntenek a legfontosabb kérdésekben. Ma majdnem így áll a helyzet, hogy a jogászok helyett elfoglalták a számviteli dolgozók, legalább is üzemi vonatkozásban. Nem az üzem műszaki állapota, nem a biztonságos üzemel-

tetéshez szükséges munkák mennyisége dönti el például a vállalat tartalek anyagértékesítését, a forgóalap, hanem a vállalat nagyságából, termelési értékéből megállapított és valami titkos kulccsal átszámított értékéből adódó forgóalap határozza meg, hogy hány tartalék alkatrésze, milyen biztonsági anyagraktár készlete lehet a vállalatnak. Nem vitás, hogy ez az álláspont országos szinten megfelelő lehet, de merev alkalmazása egyes vállalatoknál komoly nehézségeket, sőt károkat okozhat. A felújítások teljesítésének pénzügyi mérése egyáltalában nem helyes, mert nem ösztönöz a fejlettebb technika alkalmazására, hanem a mérőszám azoknak helyes műszaki kivitelezése. Javasolom, hogy ezek elbírálásához vonják be a műszaki értelmiséget és bízzanak azok hosszú üzemi gyakorlati bírói szakképzettségében.

A TOVÁBBKÉPZÉSESEL kapcsolatban sajnálattal kell megállapítani, hogy a technikusok és mérnökök továbbképzésére Budapesten kívül nincs alkalom. Véleményem szerint lehetne és kellene vidéken is bizonyos körzeteket összevonva továbbképző-tanfolyamot szervezni.

HEIMANN PÁL
a Szegedi Közlekedési Vállalat főmérnöke

A Tiszai vitához

Az írástudók felelőssége

OLVASTAM Sas István vasárnapi elmefuttatását irodalmi életünk álom-poros betegségeiről, és »szíves« tanácsait városunk írástudóhoz. És olvastam Németh Ferenc »Nyilatkozat...«-át, Gerő János »Kisértéktáras...«-át is! Németh Ferenc az írástudó felelősségével válaszolt és szívemből szólott. Nagyon a szívemből!

Elég is lenne tán, így ennyit is ahhoz, hogy véleményem kitéssék belőle: nem értem egyet Sas Istvánnal! Nem értek egyet aggodalmával iróinkért, az ilyenfajta aggodalmával irodalmi életünkért.

Néhány megállapításával mégis, külön is vitáznom kell.

DICSÉREM szándékát, ha ezzel iróinknak indult segítséget nyújtani, de megbocsásson Sas István nekem: éppen az efféle segítségnyújtás gátolta eddig is a »kényelmes beteg« lábadozásában, sőt: effajta döntőtte ágyba is, hogy hasonlatánál maradjak.

És engedje meg e megállapítást is: az a beteg, amely szűknek érzi eddigi életlehetőségeit és így kiált: »Kulturális hetilapot Szegednek!« nagyon, nagyon őszinte akaratlall kívánhatja a gyógyulást! Jobban talán, mint ezt orvosai elősegíthetnék!

Tény, hogy iróink egy része most lábadozik, tény, hogy nem eléggé bizonyítják ezt még megjelent alkotások. Tény az is tehát, hogy nem elég gyors ez a folyamat, de tény, hogy a Sas István által keretbe foglalt — valóban értékaló — 1950-es idézet és napjaink között volt még egy-néhány év, mely iróink számtalan döntésére sem tártta ki a »nyitott kapukat!«

SAJNÁLATOS hogy erről Sas elvtárs megelégedett. Annál is inkább az, mert azon a vitán — melyről úgy emlékezik, cikkében: »Azt mondják, nagyon termékeny volt ez a vita. Nos, én végig hallgattam...«, nos azon a vitán megismerhette e néhány év átkos következményeit — ha a korszakot magát valami csoda folytán át-

is aludta. (Hogyan is láthatná másként oly egyszerűnek a megoldást: »MIT ÍRUNK?... A válasz egyszerű: írni mindenről lehet — és kell — ami a fejlődés ügyét szolgálja...«)

És tovább: mint olvasónak, talán megbocsájtható, a magát írónak valló ember: viszont semmi sem menti azért az alaptalan feltételezésért, hogy az író: vagy azt ír, amit akar, vagy semmit sem ír...! Olyan író, akinek alkotó tevékenységét ilyen szűkresztbott öngény kormánozza, aki meg tud lenni ilyen szimpla kíváncsalm mellett: nem író! Olyan író, aki semmit sem ír: nincs! Az írónak mindig írnia kell valamit — mert akar! —, mert e nélkül nem író. És szeretnie kell azt, amit ír és írni akar, mert e nélkül sem író! És az író csak az igazságot, az őszinte szót, az őszinte életet: a valóságot szereti! — ezt meg az a néhány év is — az ötven és ötvenhatos közt — mindegyiknél jobban igazolhatja.

ÍRÓINK pedig, — és ilyen iróink — vannak Szegeden. Vannak és dolgoznak is! Csodálatos, hogy erről Sas István mit se tud. Ami cikkének sértő, több helyütt rágalmozó megállapításait illeti, előttem erre illetékesebbek már válaszoltak. Hozzájárulom elején is vonatkozik, nem kívánom ezeket részletesebben érinteni.

VEGEZETÜL csak annyit: »Az írástudók felelőssége«-hez, hogy meghallgatva Sas István hozzászólását az írócsoport emlékeztetés vitáján, várakozás-sal fogtam »Délmagyarorszag«-beli cikkének olvasására. Ha azt vártam, hogy közös ügyünket segíti — mert ezt vártam —, mélysegesen csalódom kellett: mint önkritika is célját vétele.

Andrássy Lajos

Szegedi kutatószobákban

A néma ásványok vallatása

A kutató csodálatosan kacskaringós utakon jár. Belekezd egy kutatási témába, s még talán meg sem oldotta, a téma már is egy másikhoz vezet el, mert ahogy ismerkedik a természet rejtett törvényeivel, mindig találkozik olyan jelenségekkel, amelyekre világos magyarázatot kér a tudomány és maga az élet.

Ezt a kacskaringós utat járja évek óta Mezősi József, a Szegedi Ásványtani Intézet docense is. Pár esztendővel ezelőtt egyik munkatársával még a Tisza és Maros vizének kémiai összetételét vizsgálta — két éven keresztül minden harmadik napon megjelent a két folyó egy-egy meghatározott pontján, hogy vizet vegyen a laboratóriumi vizsgálatokhoz és ott helyben is mindjárt különböző vizsgálatokat elvégezzen. Ha hőséti, ha jég kopogott a ladik oldalán, egyrement.

Most szintén érdekes és hasznos kutatási feladat megoldására vállalkozott Mezősi József — s az eredmények minden bizonnyal meglepik még a szovjet és amerikai tudósokat is.

Segítség a geológusoknak

Magyarországon igen gazdag kaolin és bentonit lelőhelyek fekszenek, s a hazai geológusok napjainkban is kutatnak a lelőhelyek után. A geológiai kutatás fontosságát a második öt éves terv irányelvei is rögzítették. Közímert dolog, hogy a magyar porcelánipar nagyobb részt ma is külföldi kaolinból gyártja a világhírű cikkeit. Most a geológusok azon fáradoznak, hogy megoldják a magyar por-

celángyarak hazai anyagellátását.

Igenám, de a lelőhelyek felkutatása és a keresett ásvány felismerése végtelenül nehéz és körülményes volt. Egész sereg olyan ásványunk van, amelyekről csak bonyolult vizsgálatok alapján lehet a nagy hasonlóság miatt eldönteni, hogy kaolinnal, bentonittal, vagy ezek változataival áll-e szemben a kutató. Elektromikroszkóp, speciális röntgenszűrők, vagy kémiai analízis szükséges ahhoz, hogy megismerjük a pontos meghatározás. A terepen körbörölő geológus egyik módszert sem tudja gyorsan és helyben alkalmazni, pedig a kutatás eredményessége azt követelné.

Mezősi József a közelmúltban kidolgozott egy gyors meghatározási módszert, s ezzel nemcsak a magyar geológusoknak adott segítséget, hanem minden külföldi kutatóknak is, hiszen igen nehézkesen ment ez a vizsgálat az egész világon.

Az új színreakció

A Szovjetunióban és Amerikában már foglalkoztak egy úgynevezett színreakciós vizsgálati módszer kidolgozásával, de teljesen megbízható, csatlakoztatlan vizsgálati eljárást még a szovjet tudósoknak sem sikerült kidolgozniuk. Nem vették ugyanis kellőképpen figyelembe a külföldi kutatók, hogy a kaolin és bentonit társaságában jelenlévő különböző fémek, például a vas, megzavarják a színreakciós vizsgálatot.

A szegedi kutató el tudta érni ezekben a kísérő anyagoknak

a semlegesítését —, s így az ő vizsgálati eljárásában az alkalmasított szerves vegyszerek csak az ásvány reakcióját adják.

A szovjet színskála egy másik hibája az volt, hogy a kémiai reakcióban fellépő színváltozások alapján nem lehetett pontosan elhatárolni, hogy például kaolint, vagy montmorillonitot talált a geológus, mert egy színkülönféle árnyalatát adta a vizsgálat. A gyakorlat ennél több, kételesebb megoldást kíván — olyat, amelyben a kémiai reakció során a különféle ásványok egymástól határozottan elütő színt öltenek.

Sikerült, s hogy erről meg is győződhessek, Mezősi elvtárs kis üveganyagokba helyezett egy-egy aprócska ásványt, rácsöpögtetett valami szerves vegyszert, s mire elszívunk egy cigarettát, az eredetileg egyforma, fehér színű ásványok egyikéből lilá, a másikból kék lett —, s egy tányerkában semmi színváltozás nem jelentkezett.

— A lilá kaolin, a kék montmorillonit, a fehér illit.

S ezt a geológus ugyanúgy végigcsinálhatja uzsonnaidőben a hegyoldalon.

És ezzel minden kész?

— Nem. Ez csak a kezdet. A gyakorlat kialakult, sikerült megtalálnom azt a vegyszert, ami határozottan útbaigazítja a geológust, megmutatja ezeknek az ásványoknak az előfordulási helyét és fényt derít az ásvány társaságára, — mondja Mezősi József.

— Arra még ezután kell magyarázatot keresnem, hogy milyen összefüggés van a különböző, emlegetett ásványfélések elszíneződése és szerkezete között.

Nos, ez a feladat laboratóriumi vizsgálatok, a kutatószobai töprengések egész sorozatát követeli. Ez már szigorúan elméleti munka lesz. Jelen esetben a gyakorlat megelőzte az elméletet. Ez is egy vargabetű a kutató munkájában, de nem ritkaság. És bár ezt a láncszemet még nem is sikerült teljesen kikovácsolnia a kutatóknak — az eddigi eredmények, kutatási témák ismét kiüttek egy új, ezután megoldandó feladatot Mezősi Józsefnek: a magyarországi kaolin és bentonit lelőhelyek végigvizsgálását, egy erről az ásványcsoportról készülő össze-foglaló munka megírását.

Tixotrópia

Az olvasó most még arra kérhetne feleletet: mire jók ezek az ásványok? A kaolint általában tudják az emberek, hogy a porcelángyártás alapanyaga — bentonitról azonban már kevesen hallották, hogy ipari segédanyagként használják. Különleges tulajdonságai miatt nagyon alkalmas például zsírok és olajok elnyelésére és töltőanyagoknak. Különösen a földfúrásoknál veszik nagy hasznát, mert értékes tulajdonsága, hogy folyadékként viselkedik az oldata, amíg keverik, energiát közölnek vele, de szilárdra válik, ha abahagyják a keverést — majd ismét visszanyeri korábbi folyadé halmazállapotát, ha ezt a folyamatot megismétlik. A tudósok ezt a jelenséget úgy nevezik: tixotrópia.

A szép, dallamos ásványnevek: kaolin, illit, bentonit, montmorillonit az ipar számára nagyon fontos anyagokat jelentenek. S ahogy a tudomány egyre jobban kidolgozza felkutatásuk és hasznosításuk módszereit — egyre többet jelentenek a népgazdaság számára. Ha számbevalljuk, hogy ezekből az ásványokból országunkban könnyebb számbavenni, hogy ehhez a haszonhoz a kutató munkája is közelebb segít bennünket.

Simon István

SZAKSZERVEZETI ÉLET

A szakszervezet és a munkásvédelem

A tények, amelyeket itt felsoroztatunk, a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa munkavédelmi felügyelőjének egyik ellenőrzési körútján találtak napvilágra. Apróbb, vagy nagyobb dolgok ezek, — a munkavédelem mai követelményeinek enyhébb, vagy brutálisabb megsértései, s az emberekről való fokozott gondoskodás időszakában egészségtelen, türelmetlen jelenségek.

Az időben és távolságban szűk ellenőrzési körűt állomásozói és tanulságai következnek tehát.

A »boszorkánykonyha«

Itt rejtiük Szegeden, a Royal-szálló alatt egy mosoda a Szegedi Szálloda és Vendéglátó Vállalat kezelésében. Van itt egészségtelen gőz és kóborló villamosáram, szennyvíz és fűledt levegő, omló vakolat és szennyes halmok, pókháló — szóval minden, minden, ami egy középkori boszorkánykonyhára emlékeztet. (Igaz, az életveszélyes elektromos-hálózat az újkor szülötte!)

Nyolcan dolgoznak itt, (illetve dolgoztak, mert a szakszervezet leállította a mosodát!) ebben az egészségtelen és életveszélyes mosodában. Az asztalon gőzölgő szennyesek mellett étkeztek, a külső levegőtől teljesen el voltak zárva. A szabványellenes villamosáramvezetés miatt bármikor életveszélyes baleset következhetett volna be. Ide évtizedek óta nem költöttek be egy új vezetékét, — s az asszonyok olyan körülmények között dolgoztak, mint akkor, amikor még jelszökezt sem élt a munka- és egészségvédelem Magyarországon.

A szakszervezet többször figyelmeztette a vendéglátó vállalat vezetőségét és új, meg új határidőket szabott a körülmények megváltoztatására, de itt a dolgozó ember háttérbe szorult — a munka volt a fontos.

— A termelés nem állhat meg! Hol mossunk? — ez volt az örök szózat.

— Nincs pénz, nincs keret! — ez az újabb variáció!

A szakszervezet azonban nem ismert tréfát, az egyetlen célra vezető megoldással élt: leállította a mosodát.

Azóta sem történt semmi — ha csak azt nem vesszük szemérembe, hogy a tiltó

delkezés ellenére a vállalat igazgatója továbbra is ezen az életveszélyes munkahelyen vasalt.

Ivanics elvtárs mosolyog és arra kapacitálja a szakszervezetet, hogy engedje meg továbbra is ezen a munkahelyen a vasalást, mert nagy a költség és a szállodában már nem tudtak törülközőket adni.

A válasz rövid: — Nem!

Az ember fontosabb. Tessék más megoldást keresni, tessék azonban egyúttal a vendéglátóipar többi munkahelyén is körüljárni, mert a munkavédelem követelményeit egyik helyen durvábban találtuk megsértve, mint a másikon.

Vita van — daru nincs

A Szegedi BELSPED régi problémája a nehéz tárgyak rakodása, s hogy ezen segítsen a vállalat, az idekötött szerződésben rögzítette: erre a célra megfelelő darut fog biztosítani. Különösen azóta vált szívügyévé a vállalatnak a daru, mióta egy súlyos baleset megmutatta, hogy ez a feladat nem tűr halasztást. A rúnkók szállításánál mulasztathatatlannul szükség volna erre a gépre.

A kollektív szerződés ezen pontjára felelősséget vállalt a szakszervezet és a minisztérium is. A határidő már lejárt — daru még nincs, csak a vita tart, arról: elektromos meghajtású, vagy nyersolajmotoros daru kellene. A megfelelőbb az utóbbi lenne, de ilyen egyelőre nincsen. Akkor miért az egész vita? Legyen helyette elektromos daru — legalább addig, amíg szereznek nyersolajmotoros, vagy átépítenek egyet.

A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium számára máig sem elég beérés a múlt évi baleset — de még az az anyagiakba vágató adat sem, miszerint a daru egy napi munkája 1800 forint megtakarítást eredményezne.

Mit tehetett a vállalat? A kollektív szerződés e pontjának módosítását kérte a szakszervezettől.

A válasz rövid: — Nem!

Ez a feladat nem tűr halasztást! A minisztériumnak is számolnia kell azzal, hogy ezen a munkahelyen is fontosabb az ember, mint a rönkszállítás.